

Наша СЛОВА

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 23 (1278) 8 ЧЭРВЕНЯ 2016 г.

175 гадоў з дня нараджэння Элізы Ажэшкі

Эліза АЖЭШКА (6 чэрвеня 1841, Мількаўшчына - 18 траўня 1910, Гародня) - беларуская польскамоўная пісьменніца

Эліза Паўлоўская нарадзілася ў сямейным маёнтку Мількаўшчына, каля Гародні. З дзесяці год выходзіла ў манастырскім пансіёне ў Варшаве, дзе знаходзілася да 1857 года. Тут пазнаёмілася і сябравала з Марыяй Васілюскай, у далейшым - Канапіцкай. Пасля заканчэння выхавання ў 1858 годзе, была хутка выдадзена замуж за Пятра Ажэшку, пачала жыць у Людвінове ў Кобрынскім павеце (цяпер - вёска ў Драгічынскім раёне), дзе ў 1862 годзе стварыла, разам з малодшым братам мужа, школу для дваццаці вясковых дзяцей. Брала актыўны ўдзел у дыспутах зямскіх камітэтаў, з гэтай правадзення грамадска-эканамічных рэформ вёскі. Грамадскія прыхільнасці сталі адной з прычын разладу з мужам, Э. Ажэшка пакінула мужа і выехала ў Варшаву.

На час паўстання 1863-1864 вярнулася ў Людвінова, каб дапамагач паўстанцам, у траўні-чэрвені 1863 г. хавала ў сябе Рамуальда Траўгута, якога пазней пераправіла за мяжу. Па гэтай прычыне восенню 1863 г. Пётр Ажэшка быў арыштаваны, а ў сакавіку 1865 высланы ў Пермскую губерню. Пасля паўстання Э. Ажэшка была вымушана прадаць Людвінова і вярнуцца ў Мількаўшчыну, дзе адкрыла школу для вясковых дзяцей. З таго часу датуецца яе першыя захаваныя літаратурныя творы.

Тым часам вярнуўся з Пярмі Пётр Ажэшка. Э. Ажэшка не магла знайсці паразумення з мужам, пачала працэс аб ануляванні шлюбу і дабілася гэтага ў 1869 годзе. У 1870 г. Э. Ажэшка прадала Мількаўшчыну і пераехала на сталае жыхарства ў Гародню. Пасля дваццаці гадоў сяброўства з С. Нагорскім, пасля смерці яго жонкі, узяла з ім шлюб (1894).

Дзве яе найлепшыя апавесці "Над Нёманам" і "Хам" з'явіліся ў 1886-1888 гг. Сваю багатую бібліятэку перадала Віленскаму таварыству сяброў навук, суарганізатарам і першым ганаровым чальцом якога была. Сябравала з удзельнікам паўстання 1863-1864 гг. Людзімірам Абрэмбскім і яго сынам Максімільянам. Прымала ў сваім доме ў Гародні Францішка Багушэвіча. Пражыўшы ўсе жыццё ў Расейскай Імперыі ні разу не загаварыла па-руску. Памерла Э. Ажэшка ў Гародні і там пахавана.

Літаратурную дзейнасць Эліза Ажэшка пачала ў 1866 годзе (апавяданне "Малюнак з галодных гадоў"). Творчасць 1870-х г. зведла ўплыў ідэй "варшаўскага" пазітывізму, асветнай працы з народам. Выступала за раўнапраўе жанчын (апавесці "Апошняя каханне", 1868, "Пан Граба", 1869-70, "Марта", 1873), з крытыкай шляхецкай арыстакратыі і саслоўных прымхаў (раман "Пампалінскія", 1876), з гуманістычных пазіцый адстойвала інтарэсы працоўных (зборнік апавяданняў "З розных сфер", т. 1-3, 1879-82). У рамане "Над Нёманам" (1887) адлюстравала вострыя праблемы тагачаснай польскай рэчаіснасці. У апавесцях "Нізіны" (1884), "Дзюрдзі" (1885), "Хам" (1888), апавяданнях "Рэха", "Тадэвуш", "У зімовы вечар" і інш. паказала жыццё паслярэформеннай беларускай вёскі. Пра фальклор і духоўнае багацце беларусаў напісала нарысы "Людзі і кветкі на берагах Нёмана" (1888-91). У 1890-я гг. у яе творах вастрыня сацыяльнай праблематыкі саступае месца псіхалагічнай заглябленасці ("Два полюсы", 1893, зборнік апавяданняў "Меланхолікі", 1896). Апошні зборнік навел "Gloria vicis" ("Слава пераможаным!", 1910) прысвечаны героям паўстання 1863-64.

Самыя раннія пераклады твораў Э. Ажэшкі выходзілі яшчэ ў пачатку XX ст,

напрыклад, апавяданне "Гэдалі" (Вільня, "Наша ніва", 1907, перакладчык не пазначаны). Пазней на беларускую мову творы Элізы Ажэшкі перакладалі Я. Брыль, А. Бутэвіч, Я. Бягомская, Г. Тычка.

У 1904 годзе Ажэшка была намінавана на Нобелеўскую прэмію. Яе кандыдатуру прапанаваў Аляксандр Брукнер, прафесар Берлінскага ўніверсітэта. Члены Нобелеўскага камітэта, азнаёміўшыся з яе творамі, высока ацанілі яе пісьменніцкі талент; у адным з дакументаў напісана: "Наколькі ў тэкстах Сянкевіча б'ецца шляхетнае польскае сэрца, настолькі ў творчасці Элізы Ажэшкі б'ецца сэрца чалавека". Але большасць членаў камітэта прагаласавала за Генрыка Сянкевіча, а невялікая колькасць прапанавала падзяліць прэмію. У 1909 годзе Ажэшку зноў намінавалі на Нобелеўскую прэмію, але гэтым разам узнагарода дасталася шведцы Сельме Лагерлёф.

На пахаванні пісьменніцы адзін з прамоўцаў, Юзаф Катарбінскі, зазначыў: "Яна была жывой мудрасцю і чуйным сэрцам цэлай эпохі". У доме ў Гародні, дзе пісьменніца правяла апошнія гады жыцця, створаны Дом-музей Элізы Ажэшкі, яе імем названая адна з цэнтральных вуліц горада, на якой пісьменніца пастаўлены помнік.

Вікіпедыя.

(Працяг тэмы на ст. 4.)

Вінцуку Вячорку - 55

Вінцук ВЯЧОРКА (псеўданімы: В. Берасьць, Мікола Сьцьвіскі, В.Б., В. Мяцеліца; 07.07.1961, Берасьце), вядомы беларускі палітычны і грамадскі дзяяч, філолаг, выкладчык, журналіст. Ініцыятар многіх грамадскіх ініцыятываў у канцы 1970-х - першай палове 1980-х; у 1988 стаў адным з заснавальнікаў Беларускага Народнага Фронту "Адраджэньне" (БНФ), лідар Партыі БНФ з 1999 па 2007 год.

У 1983 скончыў філалагічны факультэт БДУ, у 1986 - аспірантуру пры інстытуце мовазнаўства Акадэміі Навук. З 1990 выкладаў у Менскім дзяржаўным педагагічным інстытуце. З 1990 працуе выкладчыкам у Беларускай гуманітарнай ліцэі; таксама з 1990 працуе ў гістарычным часопісе "Спадчына". Тэматыка асноўных даследаванняў Вячоркі - спроба сучаснай нармалізацыі беларускага правапісу.

У 1979 стаўся адным з заснавальнікаў "Майстроўні", якая дзейнічала да 1984. У 1979-1985 уваходзіў у выдавецкую суполку, якая падпісвалася калектыўным псеўданімам "Беларуская Талеранцыйная Грамада". У 1980 разам з С. Дубаўцом і С. Сокалавым выдаваў пазачэсны літаратурны і палітычны часопіс "Люстра дзён" (выйшла 4 нумары).

У 1985 - адзін з заснавальнікаў Клуба імя У. Караткевіча. У 1986-1989 у "Талацэ". У 1986-1987 разам з С. Дубаўцом і А. Бяляцкім выдаваў самвыдавецкі часопіс "Бурачок". У 1986-1990 уваходзіў у групу "Незалежнасць". У 1988-1989 у Канфедэрацыі беларускіх моладзевых суполак. З першых дзён (ад утварэння Аргкамітэта ў 1988) - у БНФ. Адзін з аўтараў тэксту праграмы БНФ. З 1990 па 1993 уваходзіў у склад рэдакцыі "Навінаў Беларускага Народнага Фронту "Адраджэньне". Рэгулярна друкаваўся ў газеце "Свабода".

У 1999 абраны старшынём Рабочай групы Асамблеі дэмакратычных няўрадавых арганізацый Беларусі. Адчуваў і адчувае на сабе прэсінг з боку уладаў і іхніх дабрахотных паслугачоў.

Ініцыятар сучаснага ўпарадкавання беларускага класічнага правапісу. Валодае некалькімі еўрапейскімі мовамі. Мае траіх дзяцей - Радаславу, Ружану і Францішка. Франак Вячорка - моладзевы лідар і грамадскі дзяяч.

Для Вячорка заўсёды ідэал незалежнай і некамуністычнай Беларусі быў адным цэлым.

З 1995 кіруе Цэнтрам

Вікіпедыя.

Віншваем Ірыну Краўчук

11 чэрвеня свой 50-гадовы юбілей адзначае галоўны бухгалтар нашай арганізацыі **Ірына КРАЎЧУК**.

Спадарыня Ірына - цудоўны чалавек, клапатлівая матуля, надзейны сябра, дасведчаны ў сваёй справе спецыяліст.

Сакратарыят ТБМ віншуе спадарыню Ірыну з гэтай важнай жыццёвай падзеяй.

Мы жадаем ёй фізічнай моцы, добрага настрою, доўгіх і шчаслівых гадоў жыцця.

ISSN 2073-7033

Навіны Германіі

Пётра Садоўскі

Як ствараюцца школьныя падручнікі ў ФРГ

Разгледзім, як ствараюцца школьныя падручнікі ў ФРГ. Гэты выбар невыпадковы. Германія - краіна, якая здолела за адносна кароткі тэрмін прайсці шлях ад таталітарнай да сучаснай дэмакратычнай дзяржавы з моцнай эканомікай і сацыяльнай стабільнасцю. На якіх кнігах там вучацца дзеці, як працуюць настаўнікі - пытанне не пустое. І яшчэ адна акалічнасць. На поўначы Германіі ў Браўншвейгу (Ніжня Саксонія) знаходзіцца ўнікальная даследчая ўстанова - Інстытут міжнароднага даследавання школьных падручнікаў імя Георга Экерта (ГЭІ), які спецыялізуецца на даследаванні школьных падручнікаў розных краін па гісторыі, геаграфіі і грамадазнаўству з адпаведным выхадам на тэксты навучальнага матэрыялу па літаратуры і мовах.

ЧАСТКА I

Асноўныя прынцыпы даследаванняў - мультыперспектывнасць і ўхіленне канфліктаў праз пабудову зместу. Асноўная задача - праз аналіз пэўных гістарычных падзей з розных пунктаў погляду (супастаўляючы сучаснае і мінулае) і праз напісанне супольных падручнікаў паступова прыйсці да ўзаемаразумення, прывесці колішніх апанентаў і ворагаў да дыялогу. Асобны кірунак даследаванняў - адностраванне ў падручніках грамадазнаўства працэсаў трансфармацыі таталітарных грамадстваў у дэмакратычныя. Апошнім часам вялікая ўвага надаецца суіснаванню еўрапейскага хрысціянства з ісламскім светам. Існуюць практыкі: Ізраіль - Германія, Ізраіль - арабскі свет, Японія - Кітай, Германія - Польшча, Францыя - Германія, Расія - Германія і г. д. У гэтых практыках, якія падтрымліваюцца ўрадам ФРГ, вучоныя з розных краін з удзелам супрацоўнікаў ГЭІ працуюць над сумеснымі спрэчнымі тэмамі. Інстытут мае гіганцкую бібліятэку (папяровую і электронную), падтрымлівае сталыя сувязі з камісіямі па школьных падручніках на ўсіх кантынентах. Запачаткаваныя ў 90-х гадах мінулага стагоддзя сувязі з беларускімі аўтарамі падручнікаў па гісторыі, на жаль, плённага развіцця не атрымалі.

Агулам працэс ідзе цяжка. Разыходжанні і стэрэатыпы пераадоўваюцца не адразу. Працяглы нямецка-польскі дыялог сумесных паўночных груп Польшчы і Германіі, якія меркавалі напісаць супольны падручнік гісторыі для вучняў старэйшых класаў, не прывёў да станоўчага выніку. Больш-менш паспяховым можна назваць супрацоўніцтва Інстытута з Літвой, Латвіяй і Эстоніяй. Найбольшы прагрэс - з'яўленне пад куратарствам Інстытута двухтомнага супольнага нямецка-французскага падручніка па гісторыі (ад Вен-

Нямецкі і французскі падручнікі па гісторыі

скага кангрэсу да 1945 г. і ад 1945 г. да нашага часу). Кнігі выйшлі ў 2006 г. ў нямецкім выдавецтве Klett у Лейпцыгу. Прэзентацыя адбывалася ў Берліне з удзелам французскіх аўтараў і выдаўцоў. Французскія і нямецкія тэксты супадаюць слова ў слова. А немцы ж былі з французамі заключылі ворагамі падчас абедзвюх усясветных войнаў!

Пра такое нам толькі можна марыць. Уявіце сабе, што з'явіўся падручнік па гісторыі для расіян і беларусаў з абсалютна аднолькавым тэкстам, дзе ўрэгуляваны ўсе спрэчныя пытанні. Або літоўска-беларускі ці польска-беларускі!..

Тэкст, які мы прапануем для азнамлення нашым чытачам - скарочаны пераклад доктара Георга Штэбэра (Georg Staber, кіраўнік аддзела "Школьны падручнік і канфлікт"), які ён зрабіў на 4-ым Швейцарскім сімпозіуме па навучальных сродках у студзені 2010 г. Поўная версія рэферата была надрукавана ў серыі Eckert.Beitrage 2010/3. Нямецкая назва: Georg Staber. Schulbuchzulassung in Deutschland. Grundlagen, Verfahrensweisen und Diskussionen. У нашым перакладзе: "Допуск школьных падручнікаў да выдання ў Германіі. Асноўныя палажэнні, працэдура і дыскусія".

УСТУПНАЯ ЗАЎВАГА

Паводле заканадаўчага рэгулявання ФРГ, падручнікамі з'яўляюцца апублікаваныя навучальныя дапаможнікі, якія ўключаюць навучальны матэрыял для цэлага года або семестра (паўгадавы тэрмін). У большасці федэральных земляў Германіі такія публікацыі падлягаюць пэўнай працэдуры

допуску. Паколькі пытанні культуры, адукацыі з'яўляюцца выключнай кампетэнцыяй федэральнай зямлі (Bundesland), то адпаведна маюць месца значныя разыходжанні ў самой працэдуры, крытэрыях і органах, якія кіруюць гэтым працэсам. Трэба мець на ўвазе, што адзінага погляду на гэтае пытанне ў Германіі не існуе.

КАРОТКІ ЭКСКУРС У ГІСТОРЫЮ

Спробы кантраляваць школьныя падручнікі назіраліся ў Германіі ўжо з 16 стагоддзя. Напачатку гэта была царква, потым дзяржава пашырыла свае кампетэнцыі. Аднак мясцовыя ўлады ўвесь час імкнуліся захаваць свой уплыў. У эпоху феадальнага абсалютызму, які панавалі ў землях, у сферы публічнай адукацыі выключнае права і слова суверэна было вырашальным. Прыватныя навучальныя ўстановы кіраваліся сваімі правіламі карыстання падручнікамі. Абсалютнай цэнтралізацыі пытанне допуску школьных падручнікаў дасягнула пры гітлераўскім нацысцкім рэжыме і ў ГДР падчас дыктатуры Сацыялістычнай адзінай партыі Германіі.

Пасля ўтварэння ФРГ, пачынаючы з 1949 г., пытанні стварэння школьных падручнікаў былі перададзены ў выключную кампетэнцыю федэральных земляў.

Для змяншэння разыходжанняў у школьнай справе паміж тэрытарыяльнымі адміністрацыйнымі адзінкамі ў 1951 г. была створана Пастаянная канферэнцыя міністраў культуры федэральных земляў (Ständige Konferenz der Kultusminister, КМК) як інструмент інфармавання, абмеркавання і каардынацыі. У 1972 г. у змест працы камісіі былі ўнесены некаторыя змены для ўніфікацыі патрабаванняў пастановы "Кантроль і дазвол да друку школьных падручнікаў" у частцы адпаведнасці вучэбных планаў агульным патрабаванням заканадаўства і Канстытуцыі.

ПРАВОВЫЯ РАМКІ

Федэральныя землі Берлін, Гамбург, Саарлянд і Шлезвіг-Гальштэйн ужо некалькі год не маюць ніякай строга рэгламентаванай працэдуры допуску. Астатнія землі карыстаюцца даволі разнастайнымі, у большай ці меншай ступені строгімі, патрабаваннямі, якія ў адпаведных пастановах і распараджэннях міністэрстваў, кіруючых у станю і зямельных школьных законаў апісваюцца юрыдычнай формулай з дапамогай выразаў: "Падручнікі могуць выкарыстоўвацца ў школах, калі ...", "адказнае міністэрства можа забараніць выкарыстанне падручніка, калі ...", "падручнікі дапускаюцца міністэрствам, калі ...", "дазвол на выкарыстанне можа

быць забароны, калі ...".

Законы аб школе ("Schulgesetze") усіх федэральных земляў абавязкова ўказваюць на тое, што школьныя падручнікі не павінны ўваходзіць у супярэчнасць з Канстытуцыяй і астатнімі законамі, адпавядаць дыдактычным патрабаванням, навучальным планам і эканамічным разлікам. Апошнім часам у школьных законах некаторых земляў палічаны раздзелы, дзе патрабуецца належная ўвага гендэрнаму фактару і тэкстуальным акцэнтам у апісаннях расаварэлігійных адметнасцяў пэўных груп грамадзян.

Акрамя зямлі Райнлянд-Пфальц у заканадаўчых актах усіх федэральных адміністрацый апісваюцца, якім павінен быць падручнік:

- друкаваны, у цвёрдым пераплёце (як правіла), для кожнага вучня;
- з дызайнам, арыентаваным на спецыфіку прадмета;
- для аднаго прадмета або з міжпрадметным зместам;
- арыентаваны на навучальны план або стандарт;
- з пэўнымі мэтамі, кампетэнцыямі і зместам;
- разлічаны паводле матэрыялу на поўны навучальны год або семестр (паўгода);
- як галоўны навучальны сродак.

Як падручнікі (з усімі далейшымі патрабаваннямі) разглядаюцца таксама атласы і зборнікі тэкстаў. Электронныя навучальныя сродкі не кваліфікуюцца як падручнікі. Слоўнікі, граматыкі замежных моў і зборнікі формулаў могуць часткова кваліфікавацца як падручнікі і тады падлягаюць працэдуры допуску.

Без спецыяльнага допуску ў некаторых землях дазваляецца карыстанне кнігамі ў пачатковых класах, падручнікамі для прафесійнага навучання, у спецшколах з малой колькасцю навучэнцаў (з абмежаваннем паводле зроку, слыху і агульнага развіцця). У Саксоніі вызвалены ад працэдуры допуску падручнікі па сорбскай мове (так у немцаў называюць нацыянальную меншасць серба-лужычан).

Калі падручнікі і рабочыя сшыткі не падлягаюць працэдуры допуску, маецца на ўвазе, што ў іх не павінна быць значных адхіленняў ад агульнапрынятых патрабаванняў.

З улікам геаграфічнай спецыфікі рэгіёнаў і складу насельніцтва, змест падручнікаў па розных федэральных землях можа адрознівацца і канкрэтызавацца праз дадатковыя рэгіянальныя матэрыялы: адказнасць багатых краін перад бяднейшымі, прафарынтацыя мясцовага насельніцтва, бізнес і рэгіянальны крос-маркетынг, гендэрны фактар ў прыватным бізнесе і г. д.

За допуск школьных

падручнікаў да друку і выкарыстанне ў навучальным працэсе ў розных землях адказваюць міністэрствы культуры або спецыяльныя педагагічныя даследчыя ўстановы. У чатырох землях строга сфармуляваная працэдура допуску адсутнічае. Ніжэй падаецца карта, дзе пазначаны носьбіты кампетэнцыі допуску (цёмны круг - міністэрствы, ромбікі - даследчыя інстытуты, пусты круг - адсутнасць апісанай працэдуры, даданая зорачка - ідзе працэс удаасканалення). Карта адпавядае стану на студзень 2010 г.

Zulassung durch

- Ministerium
- ◆ Institut
- Keine Zulassung
- * Verfahren in Überarbeitung

Як бачна, кампетэнцыі размеркаваліся наступным чынам: міністэрствы кіруюць гэтым працэсам у Баварыі, Паўночным Рэйне-Вестфалія, у Гесэне і Цюрынгіі. У Бадэн-Вюртэмбергу - Зямельны інстытут школьнага развіцця, у Брэмэне - Зямельны інстытут па школьных справах, у Ніжняй Саксоніі - Зямельны інстытут удаасканалення і перападрыхтоўкі настаўнікаў і спецыялістаў па сродках навучання, у Саксоніі - Дзяржаўны інстытут адукацыі і школьніцтва (паводле гістарычнай традыцыі Саксонія, як і Баварыя, лічацца дэ-юрэ "дзяржавамі"). У Шлезвіг-Гольштэйне да 2008/2009 г. допуск адбываўся праз міністэрства пасля адпаведнага кантролю Зямельным інстытутам практыкі і тэорыі ўладкавання школьніцтва. Такім чынам, кантроль і допуск арганізацыйна раздзяляліся.

Змест падручнікаў і выкладанне рэлігіі як прадмета каардынуецца звычайна з адпаведным рэлігійнымі грамадамі. Вучням, якія не хочуць вывучаць рэлігію, даюцца ўрокі этыкі.

У некаторых землях па асобных прадметах можа практыкавацца так званы спрошчаны допуск, калі прызнаецца дастатковым пісьмовае сведчанне выдавецтва, што падручнік адпавядае агульнапрынятым патрабаванням.

ПРАЦЭДУРА ДОПУСКУ ПРАЗ МІНІСТЭРСТВА (на прыкладзе Баварыі)

Адказнае міністэрства - адукацыі. Баварская сістэма кантролю - бадай, самая аб'ёмная. Асноўныя палажэнні выкладзены ў Законе аб выхаванні

і выкладанні школьных прадметаў, дзе выдзяляюцца сродкі выкладання і навучання, а таксама фармулююцца правілы допуску падручнікаў, рабочых сшыткаў і рабочых фармуляраў. Закон дазваляе міністэрству выдаваць дадатковыя пастановы для кантролю і допуску падручнікаў.

Калі якое-небудзь выдавецтва хоча выпусціць на кніжны рынак новы падручнік, яно падае пісьмовую заяву на допуск. У заяве называецца прадмет і ўзростава група для адпаведнага тыпу школы. Да заявы прыкладаюцца два кантрольныя экзэмпляры падручніка. Калі падручнік можа быць карыстоўвацца ў розных тыпах школ, для кожнага тыпу прыкладаюцца па два экзэмпляры. У якасці кантрольных прымаюцца "надрукаваныя экзэмпляры навучальнага дапаможніка" або поўныя (з усімі дадаткамі) і збрашураваныя рукапісы з прадугледжанымі каардынуецца звычайна з адпаведным рэлігійнымі грамадамі. Вучням, якія не хочуць вывучаць рэлігію, даюцца ўрокі этыкі.

(Працяг у наст. нумары.)

Гародня, ветрам русіфікацыі нахілёная

Пасля сумнавядомага рэфэрэндуму 14 траўня 1995 года была змененая дзяржаўная сімволіка і расейскай мове нададзены статус другой дзяржаўнай.

У Гародні моўная сітуацыя пагоршылася адразу, пасля рэфэрэндуму. Бо па загадзе зверху знайшліся сродкі на тэрміновую замену ўсіх шыльдаў на будынках дзяржаўных устаноў. Апрача таго: памяненныя былі старыя бланкі (гербавыя паперы) на новыя, з новым гербам і на дзвюх мовах беларускай і расейскай.

Праз некаторы час дайшла чарга да візуальнай інфармацыі дзяржаўных устаноў.

На працягу паўгода пасля рэфэрэндуму былі зменены ўсе шыльды з Пагоняй і беларускай мовай, на новы герб і ўжо на дзвюх мовах. Усё гэта адбывалася пад пільным наглядом вялікай групы пенсіянераў савецкага войска і КДБ, якія дзейнічалі з дазволу Гарадзенскага гарадскога выканаўчага камітэта.

Наступ на аснову дзяржаўнасці - беларускую мову, з поўным яе выключэннем з вонкавага афармлення дзяржаўных і камерцыйных устаноў пачаўся неўзабаве. Бо пры адкрыцці новых будынкаў, каб умясціць і без таго раздзьмутае войска чыноўнікаў, пра беларускую мову нават не згадалі. Чыноўнікі атрымаліся не беларускія, а расейскія?

З усяго бачанага, не грэба быць юрыстам, а дастаткова проста быць чалавекам з глудамі, каб даць праўдзівую ацэнку стаўлення да сваёй нацыянальнай краіны гэтых чыноўнікаў. Ці Беларусь - гэта толькі ілюзія, для тых, хто жыве Беларуссю? Пяройдзем да прыкладаў.

Пракуратура ды іншыя ўстановы груба парушаюць дзяржаўнасць беларускай мовы. Ва ўстанове беларус не знойдзе ніякай інфармацыі па-беларуску. У вонкавым афармленні яна выкінутая, і нішто ўжо не нагадвае, што яна мае дзяржаўны статус. Таксама ніжэй прыведзеныя некаторыя ўстановы з адрасамі ў Гародні, якія ідуць антынацыянальным шляхам у вонкавым афармленні і сваёй унутранай дакументацыі.

1. Упраўленне юстыцыі, начальнік Аляксандр Сянкевіч, вул. Элізы Ажэшкі, 3.

2. ААТ Гроднааблаўта-транс, генеральны дырэктар Дзмітры Харчанка, вул. Элізы Ажэшкі, 25 - філіялы дзейнічаюць ва ўсіх раёнах.

3. КУП Гроднааблдарбуд, генеральны дырэктар Валеры Кокаш, вул. Перамогі, 15А.

4. ААТ Гроднапрамбуд, генеральны дырэктар Абдулвагаб Вагабаў, пр. Касманаўтаў, 52.

5. УП Гроднааблгас,

генеральны дырэктар Яўген Смірноў, пр. Касманаўтаў, 60/1.

6. Камітэт занятасці і сацыяльнай абароны аблвыканкама, Анатоль Зімовава, вул. Элізы Ажэшкі, 3

7. РУП Гроднаэнерга, генеральны дырэктар Уладзімір Шагэрнік, пр. Касманаўтаў, 64.

8. Упраўленне жыллёва-камунальнай гаспадаркі, начальнік Алег Шафранскі, вул. Давыда Гарадзенскага, 20А.

Што тычыцца інтэрнэт-кантэнт, то сайты абласнога і

гарадскога выканаўчага камітэтаў не маюць паўнаважных старонак па-беларуску. Хаця, пасля шматлікіх зваротаў сяброў Таварыства беларускай мовы чыноўнікі гарадскога выканкама трохі падправілі сітуацыю. Беларуская версія ажывілася. Але толькі на застаўках. Тэксты пераважаюць расейскія і на беларускай версіі старонкі інтэрнэту. Іншымі словамі, па-беларуску адсут-

чыноўнікаў гарадскога і абласнога выканкамаў? Ужо цяжка падлічыць. Пакуль істотнага поспеху яны не маюць.

Гэтак, на адной з сустрэчаў у аблвыканкаме, на заўвагу, што ў артыкуле 17 дзейнай Канстытуцыі на першым месцы стаіць беларуская мова ў якасці дзяржаўнай, толькі на другім месцы расейская; то чаму беларускай мовы няма на шыльдах гэтых устаноў? выканавец абавязкаў галоўнага ідэолага вобласці Аляксандр Вярсоцкі адказаў, што дзяржаўныя ўстановы канстытуцыю не парушаюць!

А бурална, што справу дзяржаўнай значнасці, справу нацыянальнай бяспекі не могуць, ці не хочучь развязаць чыноўнікі, якія на службе беларускага народа! Бо нацыянальная мова - гэта адзін з чынінікаў стабільнасці еўрапейскай дзяржавы.

Апошняя сустрэча сяброў ТБМ, перад выходам гэтага артыкула, прайшла з намеснікам старшыні аблвыканкама Віктарам Лісковічам. Той абяцаў, што сэнсоўна размясціць на шыльдах устаноў дзвюхмоўную інфармацыю. Але пра законнае права атрымаць поўную візуальную інфармацыю па-беларуску грамадзянам Беларусі - пытанне дасюль не вырашана.

Ці мог бы выправіць сітуацыю з выраўноўваннем статусу дзяржаўнай беларускай мовы ў вобласці старшыня аблвыканкама Уладзімір Краўцоў? Пытанне рытарычнае. Не аднакроць грамадскія актывісты, дэкларавалі жаданне запісацца на прыём да вярхоўнага абласнога чыноўніка. Але службы абласнога выканаўчага камітэта адмаўляюць ім у гэтым. Ну, а чыноўнікі ніжэйшага рангу - "флогеры", "ветрам русіфікацыі нахілёныя".

Віктар Парфёнка, Аляксандр Місцюкевіч, сябры Таварыства беларускай мовы. Фоты шыльдаў Аляксандра Місцюкевіча.

На радзіме Элізы Ажэшкі закрылі школу, а настаўніца ператварыла яе ў музей

У былой школе ў Мількаўшчыне, якую зачынілі тры гады таму, на радзіме пісьменніцы Элізы Ажэшкі ў Гарадзенскім раёне, былая настаўніца Тацяна Савянкова ператварыла школьны музей вядомай пісьменніцы ў літаратурна-краязнаўчы. Тут пануе беларуская культура.

Былая школа імя Элізы Ажэшкі ў Мількаўшчыне

Базавую школу імя Элізы Ажэшкі ў Мількаўшчыне зачынілі з прычыны малакамплектнасці тры гады таму. Дзетак цяпер возаць у школу ў Скідзель, некаторыя ходзяць у суседнюю вёску Каменку. Але хоць школы і няма, засталіся гурткі для мясцовых дзетак. А з невялічкага музейнага пакоя ў гонар Элізы Ажэшкі вырас цэлы літаратурна-краязнаўчы музей.

Стваральніца і захавальніца Літаратурна-краязнаўчага музея ў Мількаўшчыне Тацяна Савянкова

Тацяна Савянкова, якая стварыла музей і надалей апыкуецца ім, распавядае, што будынак былой школы стаіць з 1947 года. Праўда, цяпер у класах замест партыў - музейныя экспанаты. Паводле яе, месцакоўцы называюць музей па старой звычцы - "імя Элізы Ажэшкі".

Лёгка ўявіць, як у пакоях паабпал калідора месціліся класы. Але для музея яны не менш зручныя. Да таго ж тут цікавыя каларытныя печы.

Заходзім у былы кабінет беларускай мовы. Спадарыня Тацяна распавядае:

- А цяпер тут - "Свет побыту колішняга сялянства". Экспанаты збіралі ўсёй грамадой па навакольных вёсках. Вось і стол дубовы нам дзядок мясцовы падараваў. А тут і кросны, і прасці можна. Калаўроты, розныя плякі, збанкі, нават масла збіць можна. Усе гэтыя экспанаты дзейныя, і мы час ад часу такія рэчы практыкуем. Мы імкнуліся ахапіць усе бакі вясковага жыцця.

А вось мы ў іншым класе. Спадарыня Тацяна распавядае, што экспазіцыя прысвечана гісторыі самой школы ў Мількаўшчыне.

Міхал Карневіч.

Зорка Лідзіі Шагойкі

Лідзія Паўлаўна Шагойка (Шайдо) нарадзілася 26 лістапада 1960 года ў вёсцы Пясчанка Шклоўскага раёна Магілёўскай вобласці.

Маці - Надзея Цярэнцьеўна нарадзілася ў 1929 годзе. Усё жыццё яна працавала ў калгасе "Маяк". Бацька - Павел Ярафеевіч (1924-1990) - удзельнік ВОВ, быў паранены пад Кёнігсбергам, таксама працаваў ў калгасе "Маяк"... Дзядуля Лідзіі - Цярэнцій - загінуў пад Кёнігсбергам.

Дзяўчына ў 1-4 класах вучылася ў пачатковай школе ў вёсцы Стара-Брашчына, а ў 1978 годзе закончыла беларускамоўную школу ў вёсцы Нова-Брашчына. Пашчасціла з выкладчыцай рускай мовы. Гэта была Артамонава Алена Паўлаўна.

У 1978 годзе сп. Лідзія не прайшла па балах на журфак БДУ і ў 1978-1979 гг. працавала піянерважатай у Чарнарускай СШ, а таксама год працавала на заводзе "Тэхнапрыбор".

У 1982-1988 гадах вучылася на філфаку БДУ. Прыязнасць да літаратуры была ў яе заўсёды. Друкавалася ў раёнцы г. Шклова "Ударны фронт", куды пісала вершы і артыкулы на рускай і беларускай мовах. У ВУН у сп. Лідзіі выкладалі Шамякіна Таццяна Іванаўна, Лойка Алег Антонавіч, Бугаёў Зміцер Якаўлевіч,

Казлова Вольга Васільеўна, Любоў Тарасюк. Рэцэнзентам дыплама была Карпава Людміла Уладзіміраўна. Яго назва: "Каб не астыла цяпло зямлі: праблема станоўчага героя ў адвечных сувязях з роднай зямлёй і малоў Радзімай". Кіраўніком дыплама быў Уладзімір Аляксандравіч Навумовіч, які выкладае і ў нашы дні. Ён прапанаваў сваёй дыпломніцы ісці вучыцца далей. На абароне дыплама прысутнічаў будучы акадэмік Уладзімір Васільевіч Гніламёдаў.

Асабістае жыццё ў Лідзіі Паўлаўны склалася добра. У 1987 годзе яна пабралася шлюбам з Шагойкам Георгіем Мікалаевічам 1965 г.н. Ён інжынер-тэхнолаг па дрэваапрацоўцы, а зараз апякуецца пчоламі на лецішчы. Лідзія мае двое дзяцей. Гэта дачушка Вольга 1988 г.н., якая закончыла педкаледж, а потым БДУКіМ, а таксама сын Павел, які закончвае хімікаў БДУ (аддзяленне фармакалогіі).

У 1988 годзе Лідзія размеркавалася ў адну са школ Воршы, а потым паехала за мужам ў Менск. Уладкавалася ў СШ № 164, дзе з 1991 па 1997 выкладала беларускую мову і літаратуру. У 1998 годзе уладкавалася ў часопіс "Роднае слова" (рэдактар Міхась Шапыркін). Потым працавала ў газеце "Женский калейдоскоп" з 2006 па 2011 год. З 2011 го-

да сп. Лідзія Шагойка працуе загадчыкам культурна-адукацыйнага аддзела Дзяржаўнага музея гісторыі беларускай літаратуры. За гэты час працяла каля 100 мерапрыемстваў. Распрацавала праект "Літаратурнае падарожжа", які задумваўся на два гады. Здзейснілі каля 20 падарожжаў (Кушляны, Жупраны, Наваградак, Лепель, Дастоева і г.д.) Апошняя вандроўка адбылася 19 траўня 2016 года, выступалі ў гімназіі № 1 г. Стоўбцы і вёсцы Шашкі, дзе ёсць школа 1856 гола.

Пра вандроўкі Лідзія Паўлаўна пісала ў "Голас Радзімы" і "Краязнаўчую газету".

Сп. Лідзія вельмі любіць паэзію Аляксея Пысіна, якога ведала асабіста. У 1977-1978 гг. ён арганізоўваў семінары літаратараў-пачаткоўцаў у адной з СШ г. Магілёва. Лідзія Паўлаўна мае любімых працаікаў (Быкаў, Скрыган, Карамазяў).

У апошні час сп. Лідзія захапілася паэзіяй Хрысціны Лялькі, а паэзія і яе прозаі. Лідзія Паўлаўна раіць перачытаць кнігу "Світанак над бярозамі"!

Шаноўная Лідзія Паўлаўна марыць, каб людзі больш чыталі і адкрывалі для сябе багацце нашай літаратуры.

*Аляксей Шалахоўскі,
гісторык культуры.*

Выстава ў сядзібе ТБМ

У сталічным офісе ТБМ (Менск, вул. Румянцава, 13) адкрылася выстава Лявона Грышука "Фарбы небакраю". Наведаць выставу можна цягам чэрвеня па буднях з 15.00 да 19.00 (уваход вольны).

Наш кар.

Культавы раман "Знахар" пераклалі на беларускую мову

Аўтар рамана Тадэвуш Далэнга-Мастовіч (1898 - 1939) - беларускі польскамоўны празаік, сцэнарыст і журналіст, які паходзіў з Глыбоччыны, быў самым высокааплатным пісьменнікам міжваеннай Польшчы і запатрабаваным стваральнікам кінасцэнарыяў, некаторымі з якіх перада Другой сусветнай вай-

Тадэвуш Далэнга-Мастовіч

ной зацікавіліся ў Галівудзе. Пасля загадкавай гібелі пісьменніка ў самым пачатку вайны надшоў перыяд забыцця яго творчасці. Аднак у апошнія гады зацікаўленасць рэтралітаратурай расце, а стаўленне прасунутых чытачоў і рафінаваных крытыкаў да масавай культуры першай паловы XX стагоддзя мяняецца з пажадлівага на настальгічнае. Тадэвуш Далэнга-Мастовіч і яго сямнаццаць раманаў зноў у цэнтры ўвагі. У тым ліку ў Беларусі, дзе яго параўноўваюць з іншым "забытым класікам" міжваеннага часу Сяргеем Пясецкім. Як вынік такой увагі пабачыў свет першы пераклад рамана Далэнга-Мастовіча на беларускую мову. "Знахар" вярнулі на радзіму чатыры перакладчыцы: Марына Казлоўская, Марыя Пушкіна, Марына Шода і Ганна Янкута. Роман выйшаў у серыі перакладной літаратуры "Калекцыя "ПрайдзіСвета". "Знахар" па-беларуску ўжо можна спампаваць на партале беларускіх электронных кніг kniharnia.by.

*Паведамляе lohvinau.by.
Фота wikipedia.*

Калі за адраджэнне мовы, чытай, спадарства, "Наша слова"!

Шаноўныя сябры, ідзе падпіска на другое паўгоддзе 2016 года. У каталогу інфармацыя пра газету знаходзіцца на ст. 78. Цана змянілася нязначна. У 2016 годзе мы працягваем выходзіць на васьмі палосах. Газета мае добры рэдакцыйны партфель і плануе для друку тэксты самых розных матэрыялаў з рознымі поглядамі і падыходамі, у тым ліку і адрознымі ад пазіцыі рэдакцыі. Мы будзем працягваць друк мовазнаўчых і гістарычных матэрыялаў у выкладанні тых аўтараў, якіх мы не знойдзем на старонках іншых выданняў. Мы не стараемся навязваць чытачу сваю думку ці погляды, а падаём паведамленні і меркаванні саміх чытачоў. Чытайце, даведвайцеся, думайце. Будзьце з намі, і вы будзеце з усёй Беларуссю.

РП - 1

Міністэрства сувязі Рэспублікі Беларусь

АБАНЕМЕНТ на газету/часопіс **63865**

індэкс выдання

НАША СЛОВА

(назва выдання)

Колькасць камплектаў

1

На 2016 год па месяцах:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
						X	X	X			

Каму

Куды

(прозвішча, ініцыялы)

(адрас)

(паштовы індэкс)

ДАСТАВАЧНАЯ КАРТАЧКА

на газету/часопіс

63865

індэкс выдання

НАША СЛОВА

(назва выдання)

Кошт падпіскі **31800 руб.** Колькасць камплектаў **1**

На 2016 год па месяцах

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
						X	X	X			

Каму

Куды

(прозвішча, ініцыялы)

(адрас)

(паштовы індэкс)

(Працяг. Пач. у папяр. нумары.)

Яўген Гучок

Законы неба не адмяняюцца

(Нябесная Беларусь)

паэма-эсэ

Янку Купалу забілі б і сёння,
Толькі ўжо не ў Маскве,
А ў Мінску.

Як нібыта пукатасць ці ўзгорак які,
Без цырымоніі тут
Прыкметы Айчыны
імкнуцца ў душах знішчыць.

І чым бяспраўней і сумленнай
Чалавек,
Тым болей да яго
з усіх бакоў прэтэнзій.

Няпраўда, што няма
за што тут зацапіцца;
Ды тут цябе зачэпяць самі,
А ты - у зямлю ўпотырч галавой.

Ілжэпатрыётамі
шпаклююць дзіркі тут,
Каб анішто і анішто не ўварвалася
Сюды з нябеснай Беларусі.

Тут розных захворванняў -
процьма,
А вась на беларушчыну, на Айчыну
Сягоння - рэдкасць.

Панаядаліся, задаволілі страўнікі,
А голад духоўны залез ужо ў коці
І паскудствы спараджае
для Бацькаўшчыны.

Перабудова!..
І гною нападоб,
На людства хлынулі
даброты танныя.

І святдомасць тут, і сумленне
Стараюцца-выпінаюцца
Пераважна ў накірунку
кішэні і страўніка.

Сустракаюцца тут і такія,
што "Анегіна"
З захапленнем падоўгу цытуюць,
А вась з "Новай зямлі" ад іх -
ні штрафы, ні радочка.

А вась так звання сябры-паэты
Адзін аднаго
вершаняты праглядаюць,
Каб іх пасля ж і абняславіць.

Супраць цябе, дарагая Айчына,
Варажнеча і злосьць чужынцаў
Залезла ў сэрцы і коці
многіх тваіх насельнікаў.

Дух patria слаба прыжыўся
на гэтай зямлі;
Яго паглыналі страўнікі
На фізічнае выжыванне тубыльцаў.

Радзівілы, Сапегі, Пацы...
Каго яны вывелі ў людзі
З халопуў беспраўных?!

Даволі ганарыцца тымі,
Хто з панявольнай Айчыны нашай
Пайшоў нявольніц іншых
у імя імперыі.

Прыгледзься добра
Да многіх "шчырых" пагрыётаў,
Як многа сярод іх
узорных стукачоў.

А дзе няволя, дзе ўціск,
Стукацтва мае там
Размах шырокі.

А што датычна стукачоў
усіх народаў і часоў
Дык іх у нас, відаць, намнога болей,
Чым у любой краіне свету.

Ха-ха! Ды наш стукач
Яшчэ і за сваім аднакартыткам
Цікуе пільна.

А адмысловых стукачоў
Найболей там,
Дзе пра свабоду
быццам адмыслова баюць.

Стукач яшчэ
і грошы любіць пазычаць,
Каб іх не адаваць ніколі...
Вучыўся ў дзяржавы.

Якая ж розніца паміж
заходнікам і ўсходнікам?!
Адзін акупантаў чакае з Захаду,
З Усходу - другі.

А ім бы ружовыя акулеры
Яшчэ і на патыліцы ўскінуць -
І атрымаўся б поўны ажур.

Жыццё іх - нібыта вяроўка,
Якую ўскінуць ім на шыю,
І ці павесяць, ці павядуць куды.

Гэта ж трэба дайці да такога,
Што хвалёная талерантнасць -
Не іншае што,
як талеркі за акупантам вылізваць.

Тут сціпласць і страх
У такую форму ўвайшлі,
Што тутак навучыўся
шаптаць вачыма.

Калі ў нас бяруцца
штосьці чысціць,
Дык больш (гарантавана!)
Яго яшчэ і забрудзяць.

Заходнік заходніцтвам ганарыцца,
Усходнік - паўночнасцю,
А разам чакае іх
Паўночна-Заходні край.

Чытанне кніг,
тым болей беларускіх!..
Навошта ім!
Ад гэтага бензін не патане.

Калісьці паверхню зямлі аддавалі,
А сёння і нетры
Ў расход і разнос ідуць.

Многія з роду людскога
зусім не з любові
Ўзяліся заводзіць катой і сабак,
А з мэтай забраць іх здароўе сабе.

Неба ж агромніцей, чымся зямля,
А тут пераважная большасць
Хапаецца за малое.

Хто перамога: поп ці ксёндз?!
А той, каму спрыяюць
больш улады,
Вядома, за вернападанства.

Ну і суды тут!
Калі справядліва ў іх углядзецца,
Дык лаву падсудных часцей
маглі б заняць пракурор і судзя.

Што мяч, што шайба,
што Айчына - аднолькавы
Для гэтых хакеістаў, футбалістаў
І іх заўзятараў таксама.

І большасць насельнікаў
спортам цікавіцца,
Але ж яна - не спартыўная,
А з зашоранымі мазгамі.

Хто толькі душы сваёй
Дзікуства і крымінальнасць
Праз татуіроўку сёння не сведчыць?!

А колькі тут рэк асушылі,
Каб потым у знямозе
поўзаць на днішчах іх
І задумаць супраць Айчыны
паскудствы новыя!

Вунь Галандыя жыве
з цюльпанаў пераважна...
А завінуць у лён земшар
хіба не здольна Беларусь?!.
Улады не пра гэта думаюць,
а пра Дразды.

А з бульбы беларускай
Можна выціснуць столькі спірту...
І транспарт перавесці на яго.

О Беларусь, твой інтэлект
Шукае паратунак па замежжах...
Не тое ў цябе начальства!

Стварэнне Прыроды і Бога, Айчына,
Ты сталася шчэ і "вырабам"
Акупантаў і здрайцаў з усіх бакоў.

Як стане Айчына наша
Аб'ектам для рукапрыкладства,
Дык хутка дойдзе
і да ногападкладства.

Волю тваю свой край бараніць
Ператварылі ў бязвольне...
І ты ўжо дома
прыслугоўваеш чужакам.

Да Расеі і Польшчы пытанне:
"Ці ўсё яшчэ ганарыцца
за сваіх сыноў,
Што Літву-Беларусь вынішчалі?!"

Хто ж стане адмаўляць,
Што ім дапамагалі
Нашы здрайцы?!

І хіба стане хтосьці адмаўляць і тое,
Што здрайцаў тых
Не вельмі потым узнагароджвалі?!

Ушчэнт падманутыя прахіндзямі
Яны адзін другога ўцягваюць
У ашукі.

Беларусь! Ты мяжуеш сама з сабой,
І па тых бакі тваіх межаў
Дзеці твае недобразычліўцамі
сталі тваімі.

Публічна, з выклікам
Святыні зневажае нашы тут,
Той, у каго ўлада,
і душа святла не мае.

Адсутнасць розуму
Тут маскіруюць пад яго
Нібы наяўнасць і прысутнасць.

Беларусь! Няма ў цябе сёння
Ні Цёткі, ні Каліноўскага,
ні Грынявіцкага...
Адна ты ў аблозе
і акупантаў, і квіслінгаў.

Тут сёння нейкі завулак
далі Скарыне,
А там - у небе - імя яго свеціцца
На многіх Птушыных шляхах.

Беларусь! Твае шыфры ўзламалі,
Шэдэўры твае папрысбечвалі
З Усходу і Захаду
хітраванцы-хціўцы суседзі.

Яшчэ і таму знішчалі нашы таленты,
Каб акупантам у цені іх
Не апынуцца.

Добра, што ўлады шырока пакуль
Не падкідваюць ініцыятыву
Даносы пісаць адзін на другога.

О Беларусь! О Беларусь!
Шчэ больш маштабныя
рэпрэсіі для нас
Рыхтуе Крэмль, то бок
антыбеларуска - "русский мир".

І узніслася, і годнасць, і гонар нашы
Ўвасоблены сёння
Толькі ў драпіках для акупантаў.

Які ты маеш век, Айчына?!.
Стагоддзямі табе не дазвалялі жыць;
Хай, можа,
неба адгукнецца дапамогай!

А ці ёсць Беларусь поўнакроўная,
А як ёсць, дык жа дзе яна?!
Мо ў душах пакутнікаў тут
ці дзесьці ў небе?!.
Беларусь - нібы сімвал ахвярнасці
У Сушчэце:
Зямная, яна трымаецца на ахвярах.

У нас заўсёды поруч з Адраджэннем
Ішло яму насуперак
І выраджэнне.

Майстры мастацтваў,
Дзе опера, пано ці што яшчэ
З назовам "Курапаты"
ці хаця б "Бяроза"?!

А ці варта да тых прымазтваца,
Хто ад Айчыны-Беларусі
Адмазаўся калісь?!

Наш паланэз "Сустрэча з Радзімай"
Яшчэ не адчуты, не ўсвядомлены,
А таму і не створаны.

Стварыць бы такі музей
І ў ім паказаць
хоць бы копіі экспанатаў,
Што рабаўнікі
з нашай Айчыны вывезлі.

Душа!
Што можа ў неба ўзняць яна,
Калі не ў спаёмстве
яна з жыццём беларуса?!

"Разам з братамі мужа вякамі
Мы баранілі родны парог...";
Сёння - нібыта брат,
а заўтра вораг зацяты.

Бяда, калі сусед твой - наравісты,
І п'яніца, і крымінальнік,
І гультай.

Не вельмі даваярай
паўднёваму суседу:
Калісьці ён напад
На БНР.

Навокал народы ўсе - ворагі,
А ты, беларускі народ, -
І сам сабе вораг.

А Беларусі шчэ і ў тым бяда,
Што ў ёй так мала
Беларусаў.

Саромецца трэба быць смелым,
Каб здраджваць сваёй Айчыне,
Каб быць беларусу небеларусам.

О Беларусь! І рэкі твае, і азёры
Паралельна жывуць і ў небе,
І як добра, што паскуднікам
шляху туды няма.

Напрамак адных:
Беларусь - Чарнобыль,
Другіх: Млечны (Птушыны) шлях -
І далей.

Мацаваў ён учора гэтую ўладу,
А сягоння мне з-за вугла
Разбурыць яе заклікае.

Перад усім ты светам абавязана,
А хто, апроч пакутнікаў тваіх
Перад табой, о Беларусь?!

Хто падставіў пакорліва
патыліцу ворагам Бацькаўшчыны,
Не мае ён духу і воч,
Каб у нябёсы глянуць.
(Працяг у наст. нумары.)

